

ding niet konden goedkeuren en 'met de hond tot zijn uitbraaksel wederkeerden tot de liberale kerk'³⁸). Het is goed hier te benadrukken dat in de kolom 'Aanmerkingen' van het Lidmatenregister alleen de uitzonderlijke gevallen genoemd worden, zodat het gevaar groot is dat we hieruit een eenzijdig beeld opbouwen; het doorsnee-gemeentelid kreeg immers geen aanmerkingen bij zijn naam.

Ook de problemen rond ds. H.P. Scholte te Utrecht gingen de Rotterdamse gemeente niet onopgemerkt voorbij. Scholte had zeer duidelijk omschreven ideeën over doop en kerkorde; ideeën die lang niet door alle Afscheidenen werden gedeeld. Daardoor kwam het zelfs zo ver dat Scholte geschorst werd in zijn ambtsbediening. Een nieuwe scheuring was het gevolg. Ook in Rotterdam kwam er een scheiding der geesten. Het waren daar vooral A.C. Kuiper en J.G. van Hees die de aanhangers van Scholte leidden. Omdat ds. Van der Meulen door Scholte was opgeleid, stond die ook meer achter de Utrechtse predikant, maar ds. Los keerde zich duidelijk tegen hem en deze had het grootste deel van de gemeente achter zich. In 1843 stapten Kuiper en Van Hees er met hun aanhang uit en voegden zich bij de kerken die Scholte volgden³⁹). Beiden zaten toen al niet meer in de kerkeraad, maar blijkbaar had Van Hees nog wel de notulen onder zijn beheer: hij nam ze mee naar Amerika.

Onrust rond de Afscheidenen

Hoewel het waarschijnlijk minder geweest is dan in veel andere plaatsen hadden ook de Afscheidenen te Rotterdam soms te lijden van de vijandigheden van hun medeburgers. Ik ben twee gevallen van ordeverstoring tegengekomen. Over het eerste moet ik heel kort zijn. De enige verwijzing nl. die ik in de bronnen gevonden heb is die in de al veelvuldig genoemde brief van Willem van Harten. Een precieze datering geeft hij daarin niet: hij spreekt over het laatst van 1836. In verband met de bepalingen rond het maximum aantal personen vergaderde de gemeente al op verschillende plaatsen. Zo waren op een zondagmiddag dertien mensen bijeen in het huis van de meergenoemde smid Rorijs op de hoek van de Schiedamse Dijk en de Karresteg. Zoals zo vaak was er geen predikant en ze lazen dan ook een preek. Maar toen de eerste keer het geluid van het psalmgezag tot op de straat doordrong, ontstond daar direct een samenscholing. 'En eer het vier ure was zag den Schiedamse Dijk zwart van menschen en een menigte van